

ПОКАЗАННЯ СВІДКА ЯК ДЖЕРЕЛО ДОКАЗІВ

Показання свідка є одним із найбільш розповсюджених джерел доказів в кримінальному провадженні. Залучення свідка до участі в досудовому розслідуванні чи в судовому розгляді є цілком закономірним, адже свідчення безпосереднього очевидця події не може не мати величезного значення для судового рішення. Як наслідок, питання значення свідка у кримінальному провадженні, особливості показань свідка серед джерел доказів привертають значну увагу.

Згідно з ч. 1 ст. 65 Кримінального процесуального кодексу України (далі - КПК України), свідком є фізична особа, якій відомі або можуть бути відомі обставини, що підлягають доказуванню під час кримінального провадження, і яка викликана для давання показань [1]. Свідок може безпосередньо бути очевидцем певної події чи опосередковано дізнатися про неї.

Згідно з ч. 1 ст. 84 КПК України, доказами в кримінальному провадженні України є фактичні дані, отримані в передбаченому КПК порядку, на підставі яких слідчий, прокурор, слідчий суддя і суд

встановлюють наявність або відсутність фактів і обставин, що мають значення для кримінального провадження і підлягають доказуванню. Зазвичай одним з найперших джерел одержання доказової інформації під час розслідування кримінального провадження є показання свідків. Практично будь-яке кримінальне провадження не обходиться без виклику і допиту свідка. Відповідно до ч. 2 ст. 84 КПК України показання є процесуальними джерелами доказів. Показання свідків мають важливе значення для виконання завдань кримінального провадження щодо швидкого, повного та неупередженого розслідування і судового розгляду.

Згідно зі статтею 95 КПК України «показання - це відомості, які надаються в усній або письмовій формі під час допиту підозрюваним, обвинуваченим, свідком, потерпілим, експертом щодо відомих їм обставин у кримінальному провадженні, що мають значення для цього кримінального провадження». Отже, у письмовій формі свідком власноруч заносяться відомості до протоколу та описуються обставини які йому відомі по кримінальному провадженню. Під час надання показань свідком в усній формі, такі показання записуються особою яка проводить допит власноруч або із застосуванням спеціальних технічних записів, таких як відео- чи аудіозапис.

У процесуальній літературі показання свідка визначається по-різному, зокрема, і як спосіб висловлення даних, і як інформація про факти, які мають значення для провадження. Але найбільш вдалим, на наш погляд, є визначення, згідно з яким під показаннями свідка розуміють повідомлення особи, зроблене в установленому законом порядку органам розслідування чи суду про відомі їй фактичні обставини, що можуть мати значення у провадженні.

Сьогодні існує чимало проблем і факторів, які можуть вплинути (впливають) на достовірність показань свідків та справедливість судового процесу, але зосередимо свою увагу лише на деяких з них.

По-перше, недостатня підготовка свідка до судового процесу. Часто свідки можуть бути не підготовлені до того, як вони мають виступати у суді, і можуть відчувати стрес або нервозність, що може вплинути на їхні показання. Цю проблему можна вирішити шляхом забезпечення належної підготовки свідків до суду, включаючи проведення тренінгів та надання їм додаткової підтримки.

По-друге, психологічний тиск на свідка. У деяких випадках, свідки можуть відчувати тиск з боку сторін, які зацікавлені в результаті судового процесу, або можуть бути психологічно підбурені до надання неправдивих показань. Цю проблему можна вирішити шляхом забезпечення безпеки та захисту свідків, а також шляхом залучення

адвокатів, які можуть допомогти свідкам захистити свої права та інтереси [2].

По-третє, недостовірність показань свідка. Ця проблема може виникнути з різних причин, таких як погана пам'ять, недостатня увага до деталей, відсутність відповідних знань та досвіду або навіть неправдивість показань. Одним з чинників, що впливає на недостовірність показань свідка, є його емоційний стан. Свідок може бути під впливом різних емоцій, таких як страх, гнів, розчарування або відчай, які можуть спотворити його сприйняття та спричинити недостовірність показань. Як зазначається в літературі, ця проблема може бути вирішена шляхом забезпечення належного ведення допиту, який допоможе уточнити деталі показань свідка та перевірити їх достовірність. Крім того, можна використовувати додаткові джерела доказів, такі як експертні висновки або фізичні докази, які можуть підтвердити або спростувати показання свідка [3, с. 46].

Отже, показання свідка дійсно мають свої процесуальні особливості. Ці особливості досить яскраво проявляються при порівнянні показань свідка з іншими джерелами доказів та при аналізі змісту тих фактичних даних, які в них містяться. Показання як окреме джерело доказів характеризується наступним: усна або письмова форма вираження; отримуються в результаті допиту; зміст складають фактичні дані, які підлягають доказуванню у кримінальному провадженні; носіями є підозрюваний, обвинувачений, свідок, потерпілий, експерт; суб'єктами отримання і фіксації є органи досудового розслідування, слідчий суддя і суд. Проте, з ряду причин (наприклад, стрес, недосвідченість, небезпека для життя) показання можуть бути недостовірними та необ'єктивними. І такі проблеми можуть бути вирішені шляхом належної підготовки свідків, забезпечення їхньої безпеки та захисту прав, належного ведення допиту та використання додаткових джерел доказів. Але, кожен випадок є унікальним і вимагає індивідуального підходу для забезпечення справедливості та достовірності судового процесу.

Список використаних джерел

1. Кримінальний процесуальний кодекс України: Кодекс України від 13.04.2012. №4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>.

2. Актуальні питання захисту свідка - потенційного підозрюваного в кримінальному провадженні. URL: <https://zib.com.ua/ua/147982.html>.

3. Лозинська Ю.І., Шехавцов Р.М. Достовірність показань свідка та її з'ясування у кримінальному провадженні: монографія. Львів, 2017.

212 с.

***Науковий керівник:** О.М. Миколенко д-р.юр.н., професор, професор
кафедри кримінального права, кримінального процесу та
криміналістики ОНУ ім. І.І. Мечникова*